PROTIALKOHOLICKÝ OBZOR

24, 1989, 5, s. 275 – 279

ALKOHOL A POĽOVNÍCTVO

K. TURČEK

Psychiatrické oddelenie NsP III. typu NITRA.
primár: MUDr. K. Turček

Súhrn

Práca rozoberá všetky právne normatívy zaoberajúce sa problematikou poľovníctva. Autor si všíma, či sa jednotlivé normatívy zaoberajú otázkou požívania alkoholických nápojov v tejto špecifickej činnosti spojenej s vlastníctvom a používaním strelných zbraní. V druhej časti práca kriticky rozoberá nedostatky jednotlivých právnych úprav, poukazuje na reálnu prax, ktorá je často v rozpore s predpismi, a zároveň poukazuje na možný spôsob riešenia situácie, čo ponúka do širšej diskusie.

Kľúčové slová: Konzumácią alkoholu poľovníkmi – poľovníctvo – právne predpisy.

К. Турчек: АЛКОГОЛЬ И ОХОТА

Резюме

В работе обсуждаются все правовые нормативы, занимающиеся проблематикой охоты. Автор уделяет внимание тому, как отдельные нормативы касаются вопроса употребления спиртных напитков в этой специфической области деятельности, связанной с обладанием и употреблением огнестрельного оружия. Во второй части работы автор подвергает критическому анализу недостатки отдельных юридических оформлений, указывает на реальный опыт, который часто противоречит предписаниям, и одновременно указывает на возможный способ решения данной проблемы; вызывая, таким образом, более широкую дискуссию.

Ключевые слова: Употребление алкоголя охотниками – охота – правовые нормы

K. Turček: ALCOHOL AND HUNTING

Summary

The work analyzes all the legal normative regulations dealing with the problem of hunting. The author observes if particular regulations treat the question of using alcoholic drinks in this specific activity linked with the ownership and use of firearms. In the second part of the work the author critically analyzes the shortcomings of particular legal adjustments and points to the real practice,

which often contradicts the regulations. Furthermore, he introduces a possible way of solving the problem, which he suggests for a broader discussion.

Key words: Consumption of alcohol by hunter – hunting – legal regulations.

K. Turček: ALKOHOL UND DAS JAGDWESEN

Zusammenfassung

In der Arbeit werden alle juristischen Normative, die sich mit der Jagdproblematik beschäftigen, analysiert. Der Autor betrachtet, ob sich die einzelnen Normative mit der Frage der Konsumtion von alkoholischen Getränken bei dieser spezifischen Tätigkeit befassen, die mit dem Eigentum und Gebrauch von Schiesswaffen verbunden ist. In der zweiten Hälfte seiner Arbeit analysiert der Autor kritisch die Mängel der einzelnen juristischen Regelungen, weist auf die reale Praxis hin, die oft im Widerspruch mit Vorschriften ist, und vergleicht gleichzeitig die Möglichkeiten der Lösung dieser Situation, was er für eine umfangreichere Diskussion anbietet.

Schlüsselwörter: Die Konsumtion von Alkohol bei Jägern – das Jagdwesen – juristische Vorschriften.

Z praktického života, čiernych kroník, ale aj z analýz súdnych spisov a znaleckej činnosti sa často dozvedáme o nadmernom pití alkoholických nápojov a jeho dôsledkoch u poľovníkov. Poľovníctvo je, resp. by malo byť ušľachtilou záľubou, spájajúcou aktívny odpočinok v upokojujúcom prírodnom prostredí s množstvom intenzívnych emotívnych zážitkov, s významnými ekonomickými a kultúrno-estetickými hodnotami. Pretože výkon práva poľovníctva sa spája s vlastníctvom a používaním strelných zbraní, viaceré právne normy pamätali na potrebu vymedzenia, ktoré osoby sú spôsobilé byť poľovníkmi.

V príspevku chceme súhrnne referovať o týchto normách, poukázať tiež na niektoré nedostatky a medzery v právnych úpravách, ako aj na disproporciu medzi platnými normami a skutočnosťou.

Základným normatívom riešiacim otázky poľovníctva je Zák. č. 23/1962 Zb. o poľovníctve, ktorý samotný sa diskutovanej problematiky nedotýka, a v § 31, odst. 5/ dodáva, že „bližšie predpisy o vydávaní a odoberaní poľovných lístkov, najmä o tom, komu sa musí alebo môže odoprieť poľovný lístok, vydá Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva v dohode s Ministerstvom vnútra a Ministerstvom financií".

Túto citáciu upresňuje Vyhl. Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR č. 59/ 1967 Zb., kde sa v § 22 uvádza, že „poľovný lístok sa musí odoprieť osobám: ... b) ktoré súd úplne alebo len v obmedzenom rozsahu zbavil spôsobilosti na právne úkony pre duševnú chorobu alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov; c) ktoré pre telesné alebo duševné chyby nie sú spôsobilé bezpečne ovládať poľovnú zbraň", a ďalej v § 24, odst. 1): „okresný národný výbor odoberie poľovný lístok, ak dodatočne

Prednesené na Celoštátnej konferencii AT v Nitre dňa 12. 5. 1989

zistí takú okolnosť, pre ktorú by sa vydanie poľovného lístku muselo odoprieť podľa § 22, alebo ak taká okolnosť vznikne po jeho vydaní".

Dôležité je ustanovenie Vyhl. Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR č. 172/ /1975 Zb., ktorá v § 7, odst. 2/ uvádza, že vedúci poľovačky je o. i. povinný z ďalšej účasti na poľovačke vylúčiť jej účastníka, ktorý porušil poľovnícku disciplínu, alebo ktorý je pod vplyvom alkoholu alebo ho požíva počas poľovačky.

Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR vydalo Skúšobný poriadok pre skúšky z poľovníctva, ktorý stanovuje, že na skúšku sa nesmú pripustiť osoby ... b) „ktoré súd zbavil úplne alebo v obmedzenom rozsahu spôsobilosti na právne úkony pre duševnú chorobu alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov"; a ďalej v bode d) „o ktorých je známe, že sú notorickými alkoholikmi". Citovaný poriadok však nestanovuje, ako sa táto skutočnosť zistí. Ďalej ukladá Skúšobný poriadok predsedovi skúšobnej komisie, aby z konania skúšky vylúčil kandidáta, ktorý nie je v triezvom stave.

Stanovy Slovenského poľovníckeho zväzu, schválené Ministerstvom poľnohospodárstva a výživy SSR 24. 9. 1984 sa nevyjadrujú výslovne k problematike požívania alkoholických nápojov. Len rámcovo v § 5, odst. 1/ sa uvádza, že člen SPZ musí byť bezúhonný a musí mať dobrú povesť v mieste bydliska.

Disciplinárny poriadok SPZ vydaný uznesením ÚV SPZ č. 12/84 zo dňa 1. 6. 1984 a schválený Ministerstvom poľnohospodárstva a výživy SSR spolu so stanovami dňa 24. 9. 1984, vypočítava v § 3, čo sa považuje za disciplinárny poklesok. Žiaľ, neuvádza sa tu ani dlhodobé nadmerné pitie alkoholických nápojov, ani stavy aktuálnej ebriety v čase výkonu práva poľovníctva. Toto možno snáď veľmi voľne zaradiť do § 3, odst. 2, písm. c) „kto svojím správaním hrubo narúša socialistické spolužitie". Určitejšia je už formulácia § 14, odst. 4 o disciplinárnych rozhodnutiach, kde sa považuje za priťažujúcu okolnosť, ak disciplinárne stíhaný spáchal skutok o. i. pod vplyvom alkoholu. Z ustanovenia samotného Disciplinárneho poriadku SPZ by teda bolo možné vyvodiť, že vlastné požitie alkoholického nápoja pri výkone práva poľovníctva nie je disciplinárnym poklesk0m?!

V Poľovníckom poriadku, schválenom ÚV SPZ dňa 30. 5. 1987, sa uvádza hneď v úvode, že poľovníkom môže byť len bezúhonný občan, má byť čestný, nesebecký a disciplinovaný a má mať zmysel pre kolektívne spolužitie v poľovníctve i v občianskom živote. V článku I., bode 12) sa dáva za povinnosť poľovnému hospodárovi zodpovedať za to, aby sa poľovačky nezúčastnili osoby pod vplyvom alkoholu. V článku IV., bode 15/ sa uvádza: „Strelcom indisponovaným chorobou, úrazom alebo útlmom po požití liekov a podnapitým osobám sa účasť na poľovačke zakazuje." V záverečnom ustanovení sa zdôrazňuje, že porušenie alebo nedodržiavanie tohto Poľovníckeho poriadku zakladá skutkovú podstatu disciplinárneho poklesku.

Dôležitým normatívom z hľadiska diskutovanej problematiky je Zák. č. 147/1983 Zb. o zbraniach a strelive. V § 3 sa uvádza, že „každý, kto je oprávnený držať a nosiť zbraň a strelivo, je povinný dbať o zvýšenú opatrnosť pri zaobchádzaní s nimi". Je známe, že tento zákon diferencuje vlastníctvo a používanie guľových a brokových zbraní, pričom len pre vlastníctvo guľových zbraní je podmienkou vydanie zbrojného preukazu. V § 7 tohto zákona sa uvádza, že „zbrojný preukaz možno vydať len osobe staršej ako 18 rokov, občiansky bezúhonnej, fyzicky, duševne a odborne spôsobilej...", pričom tieto tieto podmienky sa ďalej nešpecifikujú. Pre vlastníctvo brokových zbraní uvedený zákon tieto podmienky nestanovuje.

Na citovaný zákon nadväzuje Vestník Ministerstva zdravotníctva SSR, čiast. 1 – 2,

č. 3/1985, ktorým sa vydávajú Pokyny o posudzovaní zdravotnej spôsobilosti žiadateľov o vydanie zbrojného preukazu na používanie strelnej zbrane. Problematiku rámcovo rieši § 2, odst. 1/: „Lekársku prehliadku žiadateľa vykonáva – podľa potreby v spolupráci s inými odborníkmi (internista, neurológ, psychiater, psychológ a pod.) – závodný obvodný lekár, príslušný podľa pracoviska žiadateľa, v ostatných prípadoch územný obvodný lekár... V posudkovo nejasných alebo zložitých prípadoch obvodný lekár požiada o prerokovanie a vydanie posudku lekársku poradnú komisiu. Výsledok lekárskej prehliadky a vydanie posudku sa zaznačí do zdravotníckej dokumentácie žiadateľa". Ďalej § 4, odst. 1/ ukladá obvodným lekárom viesť evidenciu držiteľov zbrojného preukazu z ich obvodu; odst. 2/ ukladá vykonávať lekárske prehliadky týchto osôb raz za 6 rokov; a § 5 ukladá lekárovi písomne upozorniť príslušnú správu ZNB, ak zistí, že držiteľ zbrojného preukazu má chorobu alebo chybu, ktorá vylučuje bezpečné ovládanie strelnej zbrane. Príloha uvádza kontraindikácie používania strelnej zbrane, pričom v bode 3/ venovanom duševným poruchám sa výslovne uvádza o. i. syndróm závislosti od alkoholu a iné toxikománie.

Pre úplnosť sa zmienime ešte o riešení poistných udalostí pri výkone práva poľovníctva. Úrazové poistenie členov SPZ rieši poistná zmluva č. 379517 medzi SPZ a SŠP, platná od 1. 6. 1981, ktorou sú povinne poistení všetci členovia SPZ. Touto poistkou sa kryje hradenie všetkých nákladov, spojených s úrazom alebo smrťou, spôsobenou inej osobe pri výkone práva poľovníctva. Ak by páchateľ zranenia alebo smrti bol v dobe činu pod vplyvom alkoholu, poisťovňa ho nebude regresne stíhať. Ďalšie nároky poškodenej strany sa ponechávajú na občianskoprávne vysporiadanie. Situáciu, ak si poľovník spôsobí úraz sám, rieši Vyhl. Ministerstva financií SSR č. 49/1964 Zb.: „Ak došlo k úrazu poisteného následkom jeho opilosti a okolnosti takého prípadu to odôvodňujú, je poisťovňa oprávnená znížiť svoje plnenie, najviac však o polovicu." Ak dôjde v dôsledku opilosti danej osoby k jej smrteľnému úrazu, plnenie krátené nebude. Hmotné škody na majetku, spáchané v opilosti, hradí SŠP poškodenému v plnej výške podľa Vyhl. Ministerstva financií SSR č. 124/1974 Zb., dodatočne však SŠP predmetnú sumu vymáha od páchateľa, tiež v plnej výške.

Potiaľ výpočet predpisov, dotýkajúcich sa problematiky poľovníctva. Zamyslime sa teraz, či uvedené normatívy vymedzujú dostatočne požívanie alkoholických nápojov v činnosti, v ktorej hrá významnú rolu používanie strelných zbraní.

Domnievame sa, že Vyhl. Ministerstva poľnohospodárstva a výživy č. 59/1967 Zb., nadväzujúca na Zák. č. 23/1962 Zb. o poľovníctve, rieši túto otázku dostatočne. Podobne aj ďalšie predpisy, zakazujúce požívanie alkoholických nápojov, prípadne iných psychotropných látok pred poľovačkou a počas nej, a stanovujúce povinnosť vedúceho poľovačky vylúčiť z jej ďalšieho priebehu osoby, ktoré alkoholické nápoje požili, treba pozitívne hodnotiť. Zdá sa nám však, že Disciplinárny poriadok SPZ, ktorý by mal podobné počínanie rázne sankcionovať, ostáva vo svojich ustanoveniach na okraji problému.

Jadro problému je však ešte inde. Sme presvedčení, že z hľadiska diskutovanej problematiky je neodôvodnená a aj nežiadúca diferenciácia vlastníctva a používania guľových a brokových zbraní, ako to formuluje Zák. č. 147/1983 Zb. o zbraniach a strelive. Zastávame názor, že osoba aktuálne alkoholicky či inak intoxikovaná, alebo chronicky nadmerne požívajúca tieto noxy, nie je spôsobilá bezpečne ovládať akúkoľvek zbraň a môže teda byť sebe či svojmu okoliu nebezpečná i s brokovnicou.

Nadväzujúci Vest. MZ SSR č. 3/1985, upravujúci posudzovanie zdravotnej spôsobilosti žiadateľov o vydanie zbrojného preukazu, podľa nášho názoru rieši problematiku

tiež nedostatočne. Domnievame sa, že nepostačuje potvrdzovanie týchto žiadostí závodným lekárom alebo obvodným lekárom, pretože z praxe vieme, ako často títo terénni lekári nemajú vo svojej dokumentácii dostatok relevantných údajov, vrátane protokolov o záchytoch na protialkoholických záchytných staniciach. Vieme tiež, ako príliš často sa tieto formuláre potvrdzujú len formálne alebo „priateľsky". Vestník MZ ukladá konzultovať psychiatra „len v prípade potreby", čo je veľmi nejasná formulácia. Domnievame sa preto, že je vhodné zvážiť (aj keď sa nám psychiatrom nakladá stále viac povinností) potrebu obligátneho psychiatrického vyšetrenia pre potrebu vlastníctva strelnej zbrane, a to bez rozdielu, či ide o zbraň guľovú alebo brokovú. Taktiež sa nám zdá, že interval 6 rokov na lekárske prehliadky je príliš dlhý.

Ponúka sa tu zároveň aj otázka, či by nebolo účelnejšie kodifikovať obligátne lekárske vyšetrenie a potvrdenie už pred vstupom do kurzu adeptov poľovníctva?

Ďalší dôležitý problém vidíme aj v rozpore normatívov s reálnym životom. Z praxe vieme, ako často sa predpisy o požívaní alkoholických nápojov pred poľovačkou a počas nej v skutočnosti porušujú. A to sme nehovorili ešte o tragických udalostiach, keď sa v ebriete pomocou strelnej zbrane vybavujú rôzne, neraz napr. matrimoniálne účty. Rezervu tu vidíme nielen v nedostatočnej kontrolnej činnosti príslušníkov ZNB, ale najmä v dôslednejšom výkone funkcií vedúcich poľovačiek, ako aj v serióznejšom postoji poľovníkov samotných, pričom si zvláštnu kritiku zaslúži falošné priateľstvo v poľovníckych kolektívoch a u nimi volených funkcionárov.

Necítime sa byť oprávnení vyjadrovať sa k princípom poisťovníctva. Prekvapuje nás však, že SŠP sankcionuje len opitých páchateľov majetkovej škody, ale osoby, spôsobiace v opilosti inému úraz alebo smrť, regresne nestíhajú. Zdravie či život má teda nižšiu hodnotu ako majetok?

Naším úmyslom bolo opísať existujúci stav v právnych úpravách o danej problematike, ale najmä podnietiť na túto tému diskusiu. Neašpirujeme pritom na návrhy definitívneho riešenia, tieto by mali vyplynúť z vyvolanej diskusie.

LITERATÚRA

Disciplinárny poriadok Slovenského poľovníckeho zväzu
Poistná zmluva č. 379517 medzi Slovenským poľovníckym zväzom a Slovenskou štátnou poisťovňou
Poľovnícky poriadok
Skúšobný poriadok Slovenského poľovníckeho zväzu
Stanovy Slovenského poľovníckeho zväzu
Vestník Ministerstva zdravotníctva SSR, čiastka 1 – 2, č. 3/1985
Vyhláška Ministerstva financií SSR č. 49/1964 Zb.
Vyhláška Ministerstva financií SSR č. 124/1974 Zb.
Vyhláška Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR č. 59/1967 Zb.
Vyhláška Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR č. 172/1975 Zb.
Zákon č. 23/1962 Zb. o poľovníctve
Zákon č. 147/1983 Zb. o zbraniach a strelive

Do redakcie prišlo dňa: 3. 5. 1989
Adresa autora: MUDr. K. Turček, Na hôrke 9, 949 01 Nitra-Diely